

'Een verpletterend verhaal over liefde en ontgoocheling.' – EL PAÍS

GUADALUPE NETTEL

NA DE
WINTER

ROMAN

Wilt u op de hoogte worden gehouden van de romans en literaire thrillers van uitgeverij Signatuur? Meldt u zich dan aan voor de literaire nieuwsbrief via onze website www.uitgeverijsignatuur.nl.

Over het boek

Twee levens, twee steden. In New York probeert Claudio met strakke routines het chaotische stadsleven in te dammen en zijn verleden in Cuba los te laten. De jonge Mexicaanse Cecilia krijgt een studiebeurs in Parijs, waar ze een nieuw leven begint. Ze houdt ervan om mensen te observeren en alleen te zijn. Als de strenge winter aanbreekt, trekt ze zich terug in haar flat. Dan leren Claudio en Cecilia elkaar kennen, een ontmoeting als een bliksemschicht. Het lijkt de liefde van hun leven. Maar al snel slaat dat gevoel om in haat. Opnieuw alleen, terug in New York en Parijs, breekt de lente aan.

Guadalupe Nettel ontleedt haarfijn hoe relaties werken en schrijft aangrijpend en met gevoel voor humor over de onstuitbare kracht van het leven.

Na de Winter is bekroond met de prestigieuze Premio Herralde.

Over de auteur

Guadalupe Nettel (Mexico, 1973) heeft Spaanstalige Literatuur aan de Universiteit van Mexico gestudeerd en is gepromoveerd in Taalwetenschappen in Parijs. Ze heeft vier verhalenbundels en drie romans op haar naam. Haar werk werd bekroond met verschillende prestigieuze literaire prijzen. Ze wordt beschouwd als een van de beste schrijvers van haar generatie.

Nettel heeft jaren in Frankrijk gewoond maar leeft nu weer in Mexico-Stad.

‘Een van de meest indringende blikken van de Spaanse literatuur.’ – *Qué leer*

‘Het is lang geleden dat ik in de literatuur van mijn generatie zo’n persoonlijk en uniek universum gevonden heb als dat van Guadalupe Nettel.’ – Juan Gabriel Vásquez

‘Vlijmscherp en van een heel unieke gevoeligheid.’ – *Granta*

De pers over dit boek

‘Verlies deze auteur niet uit het oog. Je wil enkel meer lezen van Guadalupe Nettel.’ – *El País*

‘Een verhaal van een gekwetste gevoeligheid, met een wijze combinatie van emotionele spanning en dramatische tegenslagen... Een uitmuntende roman.’ – *La Razón*

‘Een verpletterend verhaal over liefde en ontgoocheling.’ – *El País*

© 2014 Guadalupe Nettel
Oorspronkelijk verschenen bij Editorial Anagrama
Oorspronkelijke titel: *Después del invierno*
Vertaald uit het Spaans door Arie van der Wal
© 2016 Uitgeverij Signatuur, Amsterdam en Arie van der Wal
Alle rechten voorbehouden.

Omslagontwerp: b'IJ Barbara
Omslagbeeld: Shawna Eberle/Millennium Images, UK
Foto auteur: Marta Teresa Slanzi
Typografie: Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN 978 90 5672 545 7
ISBN e-book 978 90 4497 392 1
NUR 302

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze vertaling is mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie van
PROTRAD, een afdeling van de Mexicaanse culturele instanties.
Esta publicación fue realizada con el estímulo del Programa de Apoyo a la
Traducción (PROTRAD) dependiente de instituciones culturales mexicanas.

De vertaling van het gedicht van Charles Baudelaire op pagina 7 is van Peter
Verstegen (*De bloemen van het kwaad*, Amsterdam: Van Oorschot, 1995)

Eerste druk, januari 2016
Tweede druk, e-book, januari 2016

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Guadalupe Nettel

Na de winter

Vertaald door Arie van der Wal

SIGNATUUR

2016

Voor Ian, in memoriam.

En voor mijn vader, die zo heeft gestreden.

Een stoet van koetsen, zonder rouwtrom of muziek,
Trekt langzaam door mijn ziel; de Hoop zinkt snikkend neder,
Verslagen, nu de barre Zielsangst tiranniek
zijn zwarte vlag plant op mijn diep gebogen schedel.

– CHARLES BAUDELAIRE

Neuken is het enige waar zij die gaan sterven nog naar verlangen.

– ROBERTO BOLAÑO

I

Claudio

Mijn appartement ligt aan 87th Street in de Upper West Side van New York. Het is een stenen pijpenla die veel weg heeft van een cel. Planten zul je er niet aantreffen. Ik heb een onverklaarbare afkeer van alles wat leeft, ongeveer hetzelfde gevoel als sommige mensen hebben bij de aanblik van een nest spinnen. Dingen die leven vind ik bedreigend, je moet ervoor zorgen, anders gaan ze dood. Kortom, het kost aandacht en tijd, en ik ben niet bereid die aan wie of wat dan ook te geven. Als je het toelaat, kun je knettergek worden in deze stad, al kan ik er ook weleens van genieten. Om me te beschermen tegen de chaos heb ik mijn dagelijks leven onderworpen aan een zeer strikte reeks gewoonten en beperkingen. Een daarvan is de absolute privacy van mijn onderkomen. Sinds ik verhuisd ben, heeft niemand behalve ikzelf een voet over de drempel van dit appartement gezet. Alleen al van de gedachte dat iemand anders deze vloer zou betreden, kan ik volledig van slag raken. Ik ben niet altijd trots op mijn karakter. Er zijn dagen dat ik verlang naar een gezin, een stille, bescheiden vrouw, een bij voorkeur zwijgzaam kind. De week waarin ik hier mijn intrek nam, heb ik de andere bewoners van het gebouw – overwegend immigranten – aangesproken om mijn regels duidelijk te maken. Ik heb, beleefd maar met een licht dreigende ondertoon, gevraagd of ze zo goed wilden zijn om geen enkel geluid meer te maken na negen uur 's avonds, het tijdstip waarop ik meestal thuiskom van mijn werk. Tot nu toe hebben ze zich daaraan gehouden. In de twee jaar dat ik hier woon, is er in het hele gebouw nog nooit een feest geweest. Maar die veeleisendheid van mij brengt ook bepaalde verantwoordelijkheden met zich mee.

Ik heb mezelf bijvoorbeeld opgelegd om alleen via een koptelefoon naar muziek te luisteren en uitsluitend op fluistertoon met iemand te bellen. De telefoon heb ik in de stille modus gezet, net als het antwoordapparaat. Eén keer per dag luister ik, bijna onhoorbaar, de overigens tamelijk schaarse berichten af. De meeste zijn van Ruth, hoewel ik haar meermaals heb gevraagd me nooit te bellen maar te wachten tot ik háár bel.

Ik heb dit appartement om een goede reden gekocht: de prijs. Toen de vertegenwoordigster van de makelaardij tijdens mijn eerste bezoek het bedrag noemde, kreeg ik een tintelend gevoel in mijn buik: eindelijk zou ik in staat zijn iets in Manhattan op de kop te tikken. De angst mezelf belachelijk te maken – altijd latent aanwezig – weerhield me ervan me in de handen te wrijven, maar de blijdschap nestelde zich in mijn maagstreek. Niets doet me meer plezier dan het aanschaffen van nieuwe dingen tegen een lage prijs. Maar toen de transactie eenmaal was gesloten, stelde ik enigszins teleurgesteld vast dat ik geen uitzicht had op de straat. De enige twee raampjes zijn hoogstens dertig bij dertig centimeter groot en kijken allebei uit op een muur.

Denken aan mijn huis vind ik onaangenaam en toch doe ik het voortdurend. Hetzelfde geldt voor de vriendin die mijn leven is binnengedrongen zonder dat ik het heb kunnen voorkomen. Ruth is behoedzaam en koppig als een reptiel, in staat om te verdwijnen zodra mijn laars haar de grond in wil trappen, maar ook om te wachten totdat ik haar wil zien. Als ik weer gekalmeerd ben, glijdt ze zacht en glibberig naar me toe. Zeggen dat ze intelligent is, zou overdreven zijn. Haar kracht ligt, naar mijn bescheiden mening, vooral in haar drang tot overleven. Er zijn dieren die zich hebben aangepast aan het leven in de woestijn, en zij behoort tot die categorie. Hoe valt anders te verklaren dat ze bestand is tegen mijn karakter? Ruth is vijftien jaar ouder dan ik. Haar ogen zien eruit alsof ze elk moment kunnen gaan huilen, en dat maakt ze op een bepaalde manier aantrekkelijk. Dat stilzwijgende lijden geeft haar iets gelukzaligs. Door haar rimpeltjes, ook wel kraaienpootjes genoemd, heeft ze de uitstraling van een orthodoxe icoon. Dat martelaarschap vervangt de objectieve

afwezigheid van schoonheid. Eén keer per week, meestal op vrijdag, gaan we uit eten of naar de bioscoop. Dan slaap ik bij haar thuis en vrijen we tot in de vroege ochtend, wat me de gelegenheid biedt het geweer door te smeren en mijn wekelijkse behoeften te bevredigen. Ik zal de deugden van mijn vriendin niet betwisten. Ze is aantrekkelijk en verfiynd. Met haar gaan wandelen heeft bijna iets ostentatiefs, alsof je aan de arm van een etalage loopt: Lagerfeld-tas, Chanel-bril. Kortom, ze heeft geld en stijl. Overbodig te zeggen dat in de stad waar ik woon zo'n vrouw een sleutel is die alle deuren opent, een Eleguá die de weg voor je vrijmaakt. Wat ik haar niet vergeef, is dat ze zo vrouwelijk is. Een verhoging van de frequentie van onze ontmoetingen zou onmogelijk zijn. Ik heb haar meer dan eens uitgelegd dat ik er niet tegen zou kunnen meer tijd met haar door te brengen. Ruth zegt dat ze dat begrijpt, maar ze blijft aandringen. Zo zijn vrouwen nu eenmaal, zeg ik bij mezelf, er bijna in berustend dat ik mijn leven zal moeten delen met iemand die tweede keus is.

Elke ochtend doe ik mijn ogen open voordat om zes uur de wekker gaat, en zonder te weten vanaf wanneer precies lig ik al uit het raam te kijken alsof ik nooit iets anders heb gedaan. Ik kan amper de grijze muur aan de andere kant zien, omdat de ruit wordt afgeschermd door een soort traliehek. Ik vermoed dat hier eerst een gezin met een kind heeft gewoond, of iemand met zelfmoordneigingen. Ik slaap altijd in foetushouding op mijn rechterzij, zodat het eerste wat ik zie als ik wakker word dat raam is, waar wel licht door naar binnen valt maar geen enkel beeld, behalve de scheuren in de muur, die ik inmiddels kan dromen. Aan de andere kant klinkt het onophoudelijke rumoer van de stad. Ik stel me heel even voor dat die muur niet bestaat en dat ik vanuit mijn raam kan zien hoe de mensen zich naar hun werk of naar een zakenafpraak haasten, als kronkelende wormen in een terrarium. Dan ben ik dankbaar dat het toeval zo goed is geweest een barrière tussen mijn lichaam en de chaos te plaatsen, zodat ik me bij het wakker worden schoon, afgezonderd en beschermd kan voelen. Er zijn maar weinig mensen die ontkomen aan die uniforme massa waarvan het jachtige geroezemoes mijn

oren bereikt, er zijn maar weinig mensen die echt nadenken en net zo zelfstandig, gevoelig en onafhankelijk zijn als ik. Ik heb er in de loop van mijn leven een paar leren kennen via de boeken die ze hebben geschreven. Bijvoorbeeld Theodor Adorno, met wie ik me zeer verwant voel. Gewone individuen zijn ontoereikend, en het loont de moeite niet met hen in contact te treden als je geen profijt van ze kunt trekken. Zodra 's morgens het dreigende geluid van de wereld via het raam mijn kamer binnendringt, komen steeds weer dezelfde vragen bij me op: hoe voorkom ik besmetting? Hoe zorg ik ervoor dat ik nergens bij betrokken raak, dat ik me niet laat corrumperen? Ik denk dat ik daar tot nu toe in geslaagd ben dankzij een reeks gewoonten die ik nodig heb om überhaupt de straat op te kunnen. Elke dag voer ik een bepaalde routine uit, die ik jaren geleden heb ingesteld en die de basis vormt van mijn bestaan. 'Uitvoeren' is een van mijn lievelingswerkwoorden. Om een voorbeeld te geven: als ik uit bed stap, zet ik beide voetzolen op de grond. Dat geeft me een stevig, onwankelbaar gevoel. Meteen daarna ga ik onder de douche en maak mijn lichaam wakker met een flinke straal koud water. Bij het afdrogen let ik er altijd op dat ik de ruwe kant van de handdoek gebruik, waarmee ik mijn huid rood wrijf om de bloedsomloop te stimuleren. Soms kijk ik onbewust in de spiegel – een handeling waardoor ik enkele kostbare seconden verlies – en stel ik vol afschuw vast dat mijn borst, net als mijn armen en benen, volledig behaard is. Ik kan me maar niet neerleggen bij het hoge percentage dierlijkheid dat in de mens zit. Instincten, aanvechtingen en lichamelijke behoeften verdienen onze diepste minachting, denk ik terwijl ik op het toilet ga zitten, dat strategisch zo is geplaatst dat je jezelf nergens in weerspiegeld kunt zien. Ik gooi het wc-papier nooit in de closetpot; alleen al het idee dat de hele zaak op een dag verstopt zou raken, vervult me met afschuw. Elke ochtend wacht ik na het indrukken van de knop tot ik heb vastgesteld dat het product voorgoed is verdwenen in de antiseptische draaikolk van het water, dat blauw kleurt van de wc-reiniger.

Staande bij het andere raam, dat, zoals ik al heb opgemerkt, ook

uitkijkt op een muur, werk ik snel wat eten naar binnen. Dit raam is gericht op het gebouw aan de overkant, waar zo nu en dan een bewoner met een idiote glimlach de plantjes op zijn balkon water geeft. Als dit gebeurt, onderbreek ik liever mijn ontbijt dan dat ik het risico loop een of andere groet te moeten beantwoorden. De geringste vorm van contact kan onomkeerbaar zijn. Zodra ik toesta dat beleefdheid als een vriendschapsgebaar kan worden uitgelegd, zullen burens het eerste het beste excuus aangrijpen om zich aan me voor te stellen of, nog erger, me om een gunst te vragen. Dat is jammer, want in theorie vind ik beleefdheid iets moois. Ik heb graag dat mensen die me niet kennen vriendelijk tegen me zijn. Dan geniet ik intens en zou ik willen dat ik die vriendelijkheid kon beantwoorden. Helaas reageert niet iedereen op dezelfde manier. Beleefdheid kan ook toegang geven tot je persoonlijke levenssfeer, en ik hoef niemand te vertellen dat veel mensen daar misbruik van maken.

Cecilia

Op verschillende momenten in mijn leven hebben graven me beschermd. Toen ik klein was, kreeg mijn moeder een heimelijke relatie met een getrouwde man, en om bij hem te kunnen zijn, liet ze mij achter bij mijn oma, de moeder van mijn vader. In Oaxaca, of althans bij ons thuis, zagen ze niet graag dat kinderen al voor het basisonderwijs naar school gingen. Ze vonden het beter dat een moeder haar vierjarige dochter 's morgens en 's middags onderbracht bij haar schoonfamilie als ze er niet zelf voor kon of wilde zorgen. Het huis van mijn oma was een oude villa met een binnenplaats en een fontein. In een paar van de kamers woonden de nog vrijgezelle jongere broers van mijn vader. Behalve door mijn oma en de dienstmeisjes werd ik ook door mijn ooms in de watten gelegd. Daarom miste ik mijn moeder niet erg. De beelden die ik van die tijd heb zijn vaag, al zijn er ook dingen die ik me nog heel goed herinner. Ik weet bijvoorbeeld dat de keuken groot was en dat er een houtkachel stond. Ik weet ook dat mijn oma elke morgen het dienstmeisje eropuit stuurde om op de markt rauwe melk voor me te kopen en dat ze haar een flinke uitbrander gaf als ze die liet overkoken. In de achtertuin, waar ik niet mocht komen, hield mijn oma kippen. Op een ochtend stond de keukendeur open en glipte ik naar buiten om er een poosje op mijn gemak rond te neuzen, onverschillig voor het geschreeuw van mijn ongeruste familie, die me in huis aan het zoeken was. Ik wilde nog niet terug naar binnen, dus verstopte ik me achter de stam van een pruimenboom, waar ik een hoopje aarde met een kruis erop zag. Ondanks mijn jonge leeftijd begreep ik meteen dat het een graf was. Ik had er een paar gezien

langs de kant van de weg en van een afstand wanneer we met de auto langs het kerkhof reden. Waar ik nooit achter heb kunnen komen, hoe ik ook aandrong, was van wie die resten waren. Oma heeft me nooit de verklaring willen geven waar ik om vroeg, en zoals dat gaat met dingen die verboden zijn, werd het graf uiteindelijk een obsessie.

Aan het eind van dat jaar verliet mijn moeder ons en vertrok met haar geliefde naar een stad in het noorden. Papa en ik namen definitief onze intrek in het huis van oma. Ik groeide op met dat stigma van in de steek gelaten zijn. Sommigen pestten me daarmee en anderen deden overdreven beschermend. Om me te verdedigen tegen de oordelen en het medelijden van de mensen vluchtte ik in mijn schoolboeken en in de buurtbioscoop, een van de weinige bioscopen die er toen waren in de stad.

Met het verstrijken van de jaren kreeg ik weer toegang tot de verboden tuin en de pruimenboom, waar ik uren onder bleef zitten kijken naar het met gras overwoekerde heuveltje. Ik besloot het heimelijk te beschouwen als het graf van mijn moeder. Wanneer ik behoefte had om te huilen of alleen wilde zijn, ging ik naar die plek waar de kippen rustig rondscharrelden. Dan ging ik zitten lezen of in mijn dagboek schrijven. Ook andere graven, op begraafplaatsen en kerkhoven, begonnen mijn aandacht te trekken. Op Allerzielen vroeg ik mijn vader of ik mee mocht naar het kerkhof, en mettertijd werd het een gewoonte om samen te gaan. Het is niet moeilijk er geboeid door te raken wanneer je zelf nog geen sterfgeval hebt meegemaakt. Na het vertrek van mama was ik geen familielid meer verloren, of iemand anders die me na stond en van wie mijn geestelijk evenwicht afhing. De dood had het op anderen voorzien en toonde zich wel af en toe in mijn omgeving maar bemoeide zich nooit rechtstreeks met mij, tenminste niet in mijn kindertijd en jeugd.

Ik moet acht zijn geweest toen ik voor het eerst aanwezig was bij een dodenwake. Die middag hingen de burens een zwarte strik aan de deur van hun huis en lieten ze, zoals de gewoonte is in de dorpen en kleine steden, de voordeur openstaan voor degenen die binnen wilden komen om hun medeleven te betuigen. Ik ging

het huis in en liep door de woonkamer zonder dat er iemand op me lette. De overledene was een oude man – de afgetakelde patriarch van de familie – die al enkele jaren aan alzheimer leed. Ik hoefde daar alleen maar te zijn om te begrijpen dat ondanks de immense droefheid zijn overlijden voor iedereen in huis een opluchting en een bevrijding was. De geur van de kaarsen, van de kopal en van de chrysanten in de rouwkransen werd voor altijd in mijn geheugen gegrift. Een paar jaar later verongelukten twee van mijn klasgenoten, een tweeling uit de eerste klas van de middelbare school, toen ze met de auto terugkwamen van vakantie. Nadat ze het nieuws bekend had gemaakt, vroeg de directrice van de school ons om een minuut stilte. Ik herinner me nog onze ontzetting, die meer dan een week duurde, een mengeling van medelijden en angst voor onszelf: het leven was brozer geworden en de wereld bedreigender dan die tot dan toe had geleken.

In die tijd schonk de schilder Francisco Toledo zijn bibliotheek aan de stad en liet hij een leeszaal inrichten in een oud maar desondanks merkwaardig behaaglijk klooster dat een paar straten van mijn huis lag. Die plek werd mijn toevluchtsoord. Daar ontdekte ik niet alleen de belangrijkste Latijns-Amerikaanse schrijvers, maar ook veel auteurs die vertaald waren uit andere talen, vooral uit het Frans. Ik las vol toewijding Balzac en Chateaubriand, Théophile Gautier, Lautréamont, Huysmans en Guy de Maupassant. Ik hield van fantastische verhalen en romans, vooral als ze zich afspeelden op een kerkhof of begraafplaats.

Toen ik een jaar of vijftien was, leerde ik een stel jongens en meisjes kennen dat altijd samenkwam op de Plaza de la Constitución. Door hun kleding onderscheidden ze zich van de rest van de bewoners van de stad: ze droegen donkere, met doodskoppen versierde versleten kleren, kistjes en zwartleren jacks. Op het eerste gezicht had ik niets met hen gemeen, behalve dat hun favoriete plek om elkaar te ontmoeten het kerkhof van San Miguel was. Ik maakte van de eerste de beste gelegenheid gebruik om te laten zien dat ik er alle hoeken en gaten kende. De voorliefde van die jongens en meisjes voor de dood deed me denken aan mijn lievelingsauteurs. Ik begon er met ze over te praten, verhalen te

vertellen over verschijningen en spoken, en uiteindelijk werd ik opgenomen in de groep. Zij hebben me ingewijd in Tim Burton, Philip K. Dick – wiens romans ik meteen te gek vond – en schrijvers als Lobsang Rampa, van wie ik altijd ben blijven houden. Mijn vader was niet blij met die vrienden. Hij was bang dat ze me in contact zouden brengen met bepaalde duistere gebieden van de literatuur, met drugs en natuurlijk met seks, een bezigheid die hij onwaardig vond als die niet werd gepraktiseerd binnen een institutionele context als het huwelijk of het borddeel. Hij leek niet te beseffen dat ik buitengewoon verlegen was en dat mijn loyaliteit tegenover hem elke nieuwsgierigheid of elk verlangen tot emanciperen ruimschoots overtrof.

Het erotisch ontwaken – normaal op die leeftijd – trok in mijn leven voorbij als een tornado waar je van een afstand naar kijkt. Mijn houding kon worden uitgelegd als allesbehalve insinuerend en al helemaal niet als sexy. Het enige wat mij interesseerde van die groep waren de wandelingen tussen de grafstenen aan het eind van de middag of het uitwisselen van verhalen die je de haren te berge deden rijzen. Toch begon rond diezelfde tijd alles aan betekenis in te boeten in mijn ogen, inclusief de romans en mijn nieuwe vrienden. Praatte ik daarvoor al weinig, nu vluchtte ik in een stilzwijgen en een volledig gebrek aan enthousiasme, waar mijn familie nog meer van schrok dan van mijn zonderlinge vrienden. In plaats van te wachten tot mijn puberteit voorbij was, koos mijn door twijfel verteerde vader ervoor een psychiater te raadplegen. De arts stelde voor dat ik een paar maanden lang een cocktail van serotonine en lithium zou slikken om de chemische samenstelling van mijn hersenen te stabiliseren. Ik begon dus met de aanbevolen behandeling, maar mijn situatie verslechterde meteen aanzienlijk: niet alleen bleef ik buitengewoon gesloten, ik viel ook overal in slaap. Volgens de dokter hadden de pillen op mij een averechts effect, zodat hij me aan een reeks laboratoriumonderzoeken wilde onderwerpen, die mijn vader tot mijn geluk nooit erg serieus heeft genomen. We zijn niet meer teruggegaan. Ze hebben me zo gelaten, naturel. In Oaxaca wemelt het van de gekken die op straat rondhangen of voorbijgangers aanspreken.

Een zieke die leed aan zwijgzaamheid zou, zolang ze kuis en eerbaar bleef, de eer van de familie niet al te zeer kunnen aantasten.

In tegenstelling tot de vaders van veel van mijn klasgenoten, heeft de mijne er nooit moeite mee gehad dat ik letteren ging studeren. Integendeel, hij heeft me zelf aan de universiteit van Oaxaca ingeschreven bij Franse letterkunde, en toen ik cum laude afstudeerde, heeft hij me geholpen met het krijgen van een beurs om in Parijs te gaan studeren. De plotselinge verandering van omgeving was niet gemakkelijk. Tot dat moment had ik de bescherming genoten van mijn familie en mijn leraren. Alles wat ik van het leven wist, had ik geleerd uit boeken en niet op straat, zelfs niet bij de goths of op de campus van de universiteit.

Ruth

Ik werd de geliefde van Ruth in de overtuiging dat ik op het gebied van de liefde een gehandicapte was. In het begin vond ik haar niet eens echt leuk. Ik werd vooral verleid door haar elegante verschijning, haar dure schoenen, haar parfumgeur. Ik heb haar op een avond leren kennen bij mijn vriendin Beatriz, een Zweedse die rond dezelfde tijd als ik naar New York is geëmigreerd en in twee galeries in Soho exposeert. Beatriz heeft een loft in Brooklyn, ingericht met meubels uit de jaren zeventig, die ze in de loop der tijd heeft aangeschaft bij garageverkoppen waar ze regelmatig naartoe gaat. Misschien had ik die avond een voor gevoel dat er iets ging gebeuren, of misschien voelde ik me heel erg eenzaam en zorgde dat ervoor dat ik me openstelde voor types met wie ik me anders niet pleeg in te laten. Kunstenaars vind ik over het algemeen nogal lichtzinnig, slechts geïnteresseerd in het vergelijken van de omvang van elkaars ego. Tijdens het eten hadden ze het de hele tijd over hun projecten en over hoe ze de goedkeuring van de critici konden krijgen. Een van de gasten was Ruth, een vrouw van in de vijftig die zich ertoe beperkte in een hoek van de kamer naar de anderen te luisteren. Naast haar zat een soort ouwe heks, gekleed in felle kleuren en met een gele bril op haar neus, die de recente expositie van Willy Cansino omschreef als een fantastische gebeurtenis die alle Latijns-Amerikaanse kunstenaars van Chelsea zou doen verbleken. Ik vond Ruths stilzwijgen prettig en kon het alleen maar interpreteren als een teken van medelijden: ze was volwassener en beheerster dan de rest van de aanwezigen; dat gevoel was zo sterk dat ik zin kreeg naast haar te gaan zitten in die hoek van de kamer.

Ik verlangde er vooral naar samen met haar te zwijgen, tot rust te komen bij haar onverstoorbaarheid, en dat was wat ik deed. Zodra de vrouw met de opzichtige bril zich een paar meter verwijderde om zichzelf nog een glas whisky in te schenken, nam ik brutaalweg haar plaats in. Ik glimlachte oprecht vriendelijk naar Ruth, en geen menselijke kracht, zelfs niet die van mijn vriendin Beatriz, zou me daar de rest van de avond weg hebben gekregen. Dat was het begin van onze idylle. Op haar door de magie van de cosmetica beschutte gezicht lag, ontdekte ik, een fascinerende uitdrukking van vermoeidheid. Ik had het vermoeden – en ik geloof niet dat ik me daarin heb vergist – dat ze een tamelijk lusteloze vrouw was. Haar aanwezigheid voelde zo licht dat ze op geen enkel moment een bedreiging voor me zou vormen. Meer dan een kwartier lang keek ik zwijgend naar haar, waarna ik zonder eromheen te draaien of me zelfs maar voor te stellen opmerkte dat een mond als die van haar al mijn bewondering verdiende, en dat ik voor zo'n mond in staat was de rest van mijn leven op mijn knieën te liggen. Ruths lippen zijn vol en vlezig, maar dat was niet de reden voor mijn opmerking, en ook niet de karmijnrode kleur waarmee ze die avond bedekt waren. Ik zei het vanwege dat zo nadrukkelijke zwijgen. Ik vroeg haar telefoonnummer.

De week daarop, ik herinner me niet of het op zaterdag of zondag was, nodigde ik haar uit om mee te gaan naar een Franse film, *Conte d'automne* van Eric Rohmer, een film waarin niets gebeurt, zoals eigenlijk altijd in de films waar ik van hou. Er viel niet veel te bespreken toen we uit de bioscoop kwamen, maar ik kreeg de kans haar te imponeren met mijn Frans, een taal die ze op school had geleerd maar waar ze zich heel weinig van kon herinneren. Het was Ruth die de bar in Tribeca koos waar we ons enige drankje van die avond dronken, een uitstekende wijn van vijfenveertig dollar per glas. Ik hield wel van Ruths matigheid bij het nuttigen van alcohol. De vrouwen die ik in deze stad heb leren kennen, gaan drank ofwel volledig uit de weg of ze geven zich er ongeremd aan over, wat meestal ontaardt in een tamelijk gênant schouwspel. Maar zij dronk vrijwel altijd maar één glas, hoogstens twee, nooit meer, en die instelling leek me een on-

miskenbaar teken van gezond verstand. Ze drong erop aan de rekening te betalen, en dat gulle gebaar overtuigde me er niet alleen van dat ze een goed hart had, het gaf me ook het gevoel dat ik verleid werd, gehuld in die beschermende aureool van rijke vrouwen waar ik gaandeweg aan gewend ben geraakt. Ik belde haar twee weken later, een periode die lang genoeg was om een beetje ongeduld en verlangen bij haar te wekken. De maand april maakt me gewoonlijk tot een romantische verleider, en ik paste op Ruth mijn doeltreffendste techniek toe: een voortdurend afwisselen van onverschilligheid en interesse, van genegenheid en minachting, een tactiek die vrouwen meestal wel op de knieën krijgt. Maar deze onverstoorbare vrouw bleef rustig en gelaten. Kennelijk maakte het haar niet uit dat ik de aandrang haar te kussen onderdrukte of dat ik haar zag als een stuurs en lichtzinnig wezen. Haar minzaamheid intrigeerde me.

Op een middag belde Ruth me op mijn werk. Ik was wat langer gebleven om een geschiedenisboek voor middelbare scholieren te corrigeren, en ik was nog de enige werknemer op de tweeëntveertigste verdieping. Ik beantwoordde haar telefoontje enigszins opgelucht, omdat ik wist dat er niemand mee zou luisteren. Met mensen om me heen vind ik het vrijwel onmogelijk zelfs maar een zin aan de telefoon uit te spreken zonder het gevoel te hebben dat iedereen op de uitgeverij elk woord dat ik zeg probeert op te vangen. Genietend van die volstreekte eenzaamheid ging ik bij het grote raam zitten. De stad zond haar nachtelijke geroezemoes uit. Aan mijn voeten lagen de lichten van Manhattan. Ik voelde me opgewonden bij de aanblik van het landschap van Penn Station, waarvan ik de gebouwen wel kan dromen, alsof ik in plaats van te telefoneren met een vrijwel onbekende vrouw in het oor van de stad aan het fluisteren was, deze onpersoonlijke stad die ik liefheb juist vanwege de vrijheid die ze me geeft. Ik vertelde haar in detail hoe mijn dag was geweest, met wie en waar ik had geluncht, welk boek ik aan het corrigeren was. Ik had het over de sportschool waar ik 's middags naartoe ga en gaf een beschrijving van het genot dat het verhogen van de snelheid van de loopband me bezorgt.

‘Wanneer zien we elkaar?’ vroeg Ruth, en haar doorrookte stem bracht me terug in de realiteit. New York kon dan wel aan mijn voeten liggen, er was ook iemand aan de andere kant van de telefoonlijn. Het scheelde niet veel of ik had opgehangen. ‘Heb je zin om te komen eten?’ drong de stem aan. ‘Mijn kinderen slapen niet thuis vannacht, dus we hebben het rustig.’ Het woord ‘kinderen’ weergalmde in mijn oren. Ik verbaasde me over het gemak waarmee het werd uitgesproken, alsof het de normaalste zaak van de wereld was. Die vrouw die me tot dat moment doorschijnend had geleken, trillend als zijdepapier waarop je alleen kunt calqueren, niet schrijven of schilderen, kreeg een onvermoede dimensie. Voor het eerst overwoog ik de mogelijkheid dat ze een geschiedenis had, een familie, een leven.

‘Je hebt nooit gezegd dat je kinderen had.’

‘Dan zeg ik het nu,’ antwoordde ze, kalm als altijd.

Ik kwam in Tribeca aan met een fles wijn van drie dollar, die mijn gastvrouw subtiel in de voorraadkast zette en discreet verving door een wijn van betere kwaliteit. Ze bewaart die fles nog steeds, naast de saint-émilions en de Château de Lugagnacs uit haar eigen voorraad, als een dierbare herinnering aan dat bezoek.

Ik vrijde voor het eerst met Ruth in de keuken van haar appartement. Ze was op haar tenen gaan staan, op zoek naar bepaalde kruiden in de keukenkast. Ik tilde haar zijden rok op en neukte haar zoals niemand in haar leven had gedaan, want ze was nooit eerder met een latino geweest, laat staan met een man zoals je die alleen kunt vinden op het eiland waar ik geboren ben. Ze mocht dan al over de vijftig zijn, Ruth kermde als een kat toen mijn pik tegen haar eierstokken stootte. We eindigden tussen de perzikkleurige lakens van haar bed en sliepen die nacht bij elkaar.

De volgende morgen vertrok ik zonder geluid te maken en arriveerde stinkend naar alcohol en te weinig slaap op mijn werk. Niet één van mijn collega's zei er iets van. Ze kennen me goed genoeg om te weten dat ik niet tegen ongepaste opmerkingen kan. Toch had ik zin om mijn avontuur aan iemand te vertellen, zelfs in de wetenschap dat er in het hele kantoor niemand was die mijn vertrouwen verdiende. En dus besloot ik in mijn lunch-

pauze Mario te bellen, de vriend die het dichtst bij me staat en me door en door kent, vanaf mijn kinderjaren in El Cerro tot aan de laatste gebeurtenissen in mijn leven, waar hij zich op dat moment nog geen voorstelling van kon maken. Er was meer dan een jaar verstreken sinds ons laatste gesprek en we hadden sindsdien geen van tweeën geprobeerd contact op te nemen.

Toen ik mijn verhaal had verteld, opgewonden, bijna romantisch, zweeg Mario, wat ik opvatte als een teken van respect van zijn kant. Waarschijnlijk wilde hij nog een paar minuten langer genieten van de sfeer van mijn relaas.

‘Arme vrouw,’ verzuchtte hij ten slotte. ‘Wat heeft ze voor slechts gedaan om jou te verdienen?’

Dat meende hij serieus.

Toen ik ophing, was de reden voor onze verwijdering me duidelijk. Tussen Mario en mij was het fatsoen verpletterd onder een onverbiddelijke openhartigheid. Ik zag weer het beeld van Ruth op haar tenen voor de keukenkast, half uitgetkleed door mijn onstuimige liefkozingen. Ik zag weer die uitdrukking van overgave, van iemand die ervan geniet zich aan te bieden aan een ander, ook al was ik een vreemde, haar loshangende blonde haren bij de gootsteen, de sproeten op haar schouders. Dat ranke lichaam dat zich met gespeelde naïviteit liet overweldigen, als een onvoorzichtige vijftienjarige. Ik werd misselijk, al weet ik niet precies waarom. Ik heb haar een maand lang niet gebeld.

Parijs

Het idyllische Parijs, dat Parijs uit films dat conventionele toeristen hopen te vinden tijdens hun reis, begint in mei en duurt met een beetje geluk tot begin september. In die maanden lijkt de hele stad vastbesloten tot het verlenen van amnestie, een tijdelijke adempauze in haar hysterie, in haar bezetenheid. Het ruikt er naar bloemen, de Parijzenaars neuriën op straat, de obers en de kioskhouders zijn vriendelijk, het goede humeur verspreidt zich in de lucht als een weldadige wolk. In die periode kwam ik hier wonen, en de eerste maanden verliepen in een sfeer als op een ansichtkaart. Op mijn vijftiengste bekeek ik gelukkige mensen met een zeker wantrouwen. Ik dacht dat intelligente mensen, moedig genoeg om de realiteit onder ogen te zien, alleen maar treurig door het leven konden gaan. Al die lenteachtige vrolijkheid vond ik niet alleen gekunsteld maar ook teleurstellend. Ik had mijn land verlaten om te ontsnappen aan het overal aanwezige geluid van de orgelmannen in Oaxaca. De Mexicaanse herrie werkte op mijn zenuwen. Het idee dat ik had van Parijs was niet dat van die stad waar tientallen paartjes van alle leeftijden elkaar kusten in de parken en op de perrons van de metro, maar dat van een regenachtige plek waar de mensen Cioran en La Rochefoucauld lazen terwijl ze met zorgelijk samengeknepen lippen espresso zonder suiker dronken. Net als veel buitenlanders die voorgoed hier blijven, kwam ik aan met de bedoeling, of beter gezegd het voorwendsel, een postacademische opleiding te volgen. De Franse regering had me een beurs toegekend en ik stond als studente ingeschreven bij het Instituut voor Hogere Studies van Latijns-Amerika. Het was juni, tentamenmaand,

en de meeste docenten waren onvindbaar, de mijne ook. Ik had geen vrienden in de stad. Van de vier miljoen Parijzenaars kende ik er niet één. Er stonden maar twee namen in mijn agenda: David Dumoulin en Nicole Loeffler. Die verre vrienden van mijn vader en mijn oom en tante waren mijn enige referenties. Hoewel ik het verschillende keren heb geprobeerd, heb ik nooit mijn verlegenheid en schaamte kunnen overwinnen om hen te bellen en om onderdak te vragen. In plaats daarvan nam ik mijn intrek in een studentenhotel in de Rue Saint-Jacques, waar ik een kamer deelde met een jonge Roemeense die geen enkele taal sprak behalve die van haarzelf.

Op een middag, terwijl ik in de rij stond te wachten om het inschrijfgeld voor de school te betalen, raakte ik in gesprek met een Frans-Cubaans meisje dat Haydée heette. De rij was lang en tijdens het langzaam vooruitschuiven had ze tijd om in duizelingwekkende vaart een deel van haar leven te vertellen. Ze zei dat ze sinds vier jaar visuele antropologie studeerde en dat ze van plan was een proefschrift te schrijven over de gewoonten en gebruiken van de santería in het Caraïbisch gebied. Toen het mijn beurt was en ik haar mijn situatie uitlegde, drong ze er bij me op aan bij haar te komen wonen. Hoewel ik haar nauwelijks kende, mocht ik Haydée meteen veel meer dan de Roemeense. We konden tenminste met elkaar praten. En dus zei ik mijn kamer in de Rue Saint-Jacques op en verhuisde naar het appartement van mijn nieuwe vriendin op de zesde verdieping van een oud gebouw in het 17e arrondissement.

Oppervlakte is heel belangrijk in Parijs. Mensen hebben het over de afmetingen van de vloer alsof dat het voornaamste kenmerk van hun huis is, en niet de ligging of het aantal kamers. Het appartement waar Haydée en haar vriend woonden, besloeg drieënvijftig vierkante meter, die als volgt waren verdeeld: een open keuken met een bar waaraan je kon eten, een woonkamer, een kleine en nog een piepkleine kamer, een badkamer en een balkon. Haydée was een warme persoonlijkheid met een vrolijk karakter. Vanaf het moment dat ik daar aankwam met vijf koffers, was ze zo overdreven vriendelijk dat ik er in het begin van

in de war raakte, maar later herkende ik het als een blijk van Latijns-Amerikaanse solidariteit. Toen ik bij hen introk, vond ik dat ik het beste mijn dankbaarheid kon tonen door zo weinig mogelijk inbreuk te maken op hun leven, niet te veel op te vallen en, dat spreekt vanzelf, een financiële bijdrage te leveren aan het huishouden. De eerste dagen probeerde ik op andere tijden te ontbijten en te eten dan zij, maar dat vonden ze niet goed; elke keer voordat ze gingen eten, klopten ze op de deur van mijn kamer om me te laten weten dat ik kon aanschuiven. Langzaam maar zeker begon ik, vanwege het simpele feit dat ik daar woonde, deel uit te maken van hun dagelijks leven. Precies wat ik me, uit respect, had voorgenomen te vermijden.

De vriend van Haydée was student beeldende kunst. Hij heette Rajeev en was geboren in India. Ze deelden de grootste kamer en boden mij de studeerkamer aan. In tegenstelling tot Haydée ging Rajeev bijna nooit uit. Hij had alle vakken doorlopen en probeerde nu zijn scriptie te schrijven. Elke morgen dook hij rond een uur of zes op uit de echtelijke slaapkamer, nam een douche en nestelde zich op het vloerkleed in de woonkamer om een of ander vaag ademhalingsritueel uit te voeren. Wanneer hij daarmee klaar was, zette hij een cd met citermuziek op en maakte vanillethee, die hij een paar minuten liet koken, zodat de geur zich door het hele huis verspreidde; daarna klapte hij zijn laptop open aan de bar in de keuken en bleef zitten schrijven tot half-tien, het tijdstip waarop Haydée meestal opstond. Het moment van ons meest intieme samenzijn was het ontbijt. Dan dronken we de sterke thee van Rajeev en aten baguette met jam, terwijl Haydée verslag deed van haar nachtelijke zwerftocht langs de kroegen in de stad. Als het een marktdag was, gebruikte Rajeev de tijd die zijn vriendin bezig was met wassen en aankleden om boodschappen te doen. Na terugkomst maakte hij dan het eten klaar. De markt, het postkantoor en de bibliotheek, dat waren zijn enige uitstapjes. Tegen een uur of twee verliet Haydée het appartement, en dan zagen we haar de hele middag niet meer. Die woning van drieënvijftig vierkante meter was een goede plek om te 'landen' in de Franse hoofdstad en me vertrouwd te ma-

ken met haar inwoners en gewoonten. Buiten kwam de stad me vreemd en op een bepaalde manier bedreigend voor. De meeste tijd besteedde ik aan bureaucratische kwesties, zowel op de prefectuur als op de universiteit. Hoewel mijn dagen over het algemeen vreedzaam verliepen, lag ik midden in de nacht van angst en onzekerheid te woelen in bed. Ik hoorde Rajeevs ademhaling, veel rustiger dan 's morgens, de geluiden op straat, die me toen nog verbaasden, het gebrom van de lift in het gebouw...

Haydée en ik waren heel verschillend, en waarschijnlijk was dat precies de reden waarom we elkaar zo goed begrepen. Ondanks het genereuze gebaar waarmee ze me onderdak had aangeboden, werden we niet meteen vriendinnen. Het kostte ons verscheidene weken om elkaar te doorgronden, maar toen dat gelukt was, ontstond er tussen ons een blijvend gevoel van genegenheid. Ik herinner me dat ze een keer aan het eind van de middag, toen ik uitgeput thuiskwam na de hele dag migratieformaliteiten te hebben afgehandeld en ik op het punt stond een dutje te doen, vroeg of ze even binnen mocht komen. Ik dacht dat ze iets nodig had uit het bureau of een van de studiemappen in haar studeerkamer, en dat ze als ze zag dat ik wilde slapen, wel weer snel weg zou gaan. Maar eenmaal binnen ging ze op de rand van het bed zitten, zichtbaar met de bedoeling een poosje met me te praten. Hoewel ik mijn uiterste best deed, kon ik niet volgen wat ze zei. Haar stem werkte als hypnose en het kostte me veel moeite om mijn ogen open te houden. Maar hoe leg je een Cubaanse die wil praten het zwijgen op? Ik ken niemand die dat is gelukt. Ons gesprek van die middag was het begin van een gewoonte. Telkens wanneer ze zin had, als ik tenminste de deur van de studeerkamer niet op slot had gedaan, liep ze mijn kamer binnen en begon me het eerste het beste onnozele verhaal te vertellen dat in haar hoofd opkwam. Sommige van die gesprekken waren best interessant, andere totaal niet. Uiteindelijk wende ik aan haar ongelegen bezoeken en raakte ik zelfs geïnteresseerd in haar alledaagse verhalen.

In de tijd dat ik bij haar in huis woonde, nam Haydée me voortdurend onderzoekend op. Ze bekeek mijn kleren en schoenen

alsof mijn manier van kleden een moeilijk te ontcijferen code was. Na een paar dagen durfde ze een eind aan haar onzekerheid te maken door me met zichtbaar ongeduld te vragen: ‘Zitten al je vijf koffers vol met dit soort vodden?’ Ik was niet zozeer beledigd door haar grove opmerking als wel verbaasd. Ze stelde meteen voor me mee te nemen naar een paar winkels in de buurt van metrostation Alésia, waar ik iets kon vinden ‘waarin ik er niet uitzag als een schoolmeisje’. Ik stemde toe omdat ik niet dwars wilde liggen, maar ik zorgde er wel voor dat ze haar belofte nooit nakwam. In tegenstelling tot haar hechte ik niet zoveel waarde aan kleren. Voor mij is een broek nooit meer geweest dan een lap stof, geen aan de samenleving gerichte boodschap. Maar zij hield erg vast aan dat soort dingen.

‘Het eerste wat je moet doen,’ zei ze op een dag tegen me, tactvol als altijd, ‘is een fiets kopen om die overtollige kilo’s kwijt te raken.’

Al snel kreeg ik door dat die obsessie met het lichaam niet een bijzondere eigenschap van Haydée was, maar iets typisch Frans. De reclameborden in de metro hamerden voortdurend op het belang van aan de lijn doen, om nog maar te zwijgen van de tijdschriften die lagen uitgestald in de kiosken. De hele stad leek te draaien om het cultiveren van schoonheid, als was het een kwestie van leven of dood. Haydées badkamer, om maar een voorbeeld te noemen, was een veelzeggende weerspiegeling van de manier waarop de reclame bezit had genomen van een deel van haar hersenen. Je hoefde de kast maar open te doen om stapels producten aan te treffen, de meeste bestemd voor het reduceren van je silhouet. Vichy, Galénic, Decléor, alle merken die je maar kunt vinden in de drogisterijen van de stad waren vertegenwoordigd op haar kastplanken, waar geen ruimte meer was voor nog een flesje of potje. Telkens wanneer ik met de handdoek mijn mollige dijen droogwreef, op dezelfde plek als waar zij haar lichaam insmeerde met die luxemiddeltjes, vroeg ik me met oprechte nieuwsgierigheid af of ze ook echt werkten en of het de moeite londe er een fortuin aan te besteden.

Het mag misschien zo lijken, maar Haydée was geen opper-

vlakkige vrouw. Ze las de krant en had een mening over politiek en kunst. Onder die ondoorgroendelijke krullenbol ging een eindeloos aantal vragen schuil, waarop ze geen antwoord wist maar waar ze graag hardop over speculeerde. Als dochter van een Cubaanse vader en een Joods-Marokkaanse moeder, met een Franse nationaliteit maar een zuiver Spaanse achternaam, voelde Haydée Cisneros zich betrokken bij de meeste polemieken die in deze stad werden gevoerd. Ik heb nooit iemand ontmoet die zo snel beledigd was. Ze kon niet praten over het embargo, de conflicten in de banlieues of de oorlog in Israël zonder zich direct aangesproken te voelen. Wanneer anderen Fidel Castro verdedigden, vatte zij de hele ballingschap en de vervolging van intellectuelen en gays op als iets persoonlijks. Maar als iemand hem bekritiseerde, schermde ze met de verworvenheden en waarden van de revolutie op het gebied van onderwijs en gezondheid, die, vergeleken met het gemiddelde niveau van Latijns-Amerika, onbetwistbaar waren.

Op een dag besloot ik, na er lang over te hebben nagedacht, haar advies op te volgen en kocht ik een fiets in een winkel in Saint-Michel; ik wist alleen niet hoe ik ermee thuis moest komen. Met veel moeite lukte het me hem in de RER te krijgen. In die tijd was ik doodsbang om te verdwalen en daarom ging ik er die eerste maanden ook nooit in mijn eentje mee de straat op. Om hem toch te kunnen gebruiken, fietste ik in het begin met Haydée mee naar de bibliotheek van het Centre Georges Pompidou, waar ze hooguit twee uur bleef studeren voor haar tentamens. De rest van de middag brachten we door in café-brasserie Le Progrès in de Rue Vieille du Temple, door haar 'de communist' genoemd. Daar ontmoette ze dagelijks haar studiegenoten en ook anderen die haar wilden spreken. Al snel wende ik aan haar tijdschema en aan haar manier van leven, zo anders dan ik zou hebben gehad als ik haar niet had leren kennen.

Gedurende de periode dat ik in haar huis woonde, nam Haydée me regelmatig mee naar een paar van de vele nachtclubs in Parijs. Plekken als Le Nouveau Casino, La Locomotive, 9 Billards, het Satellit Café, bijna allemaal gelegen op de Rive Droite. We

kwamen er nooit voor twee uur aan, een tijdstip waarop de meeste bars hun deuren sluiten. Mijn lievelingsplek heette Le Batofar. Dat was een boot die lag aangemeerd op de Seine, ter hoogte van de Bibliothèque Nationale, waar ze jazz, reggae en latin speelden. De beste feesten waar ik die zomer naartoe ben geweest, werden daar gehouden, gemaskerde bals waarbij het exotische en humoristische karakter van een uitdossing het belangrijkste was. Er kwamen travestieten, anderen verkleedden zich als de Jackson Five, met een broek met wijde pijpen en afrokapsel, en je had vrouwen in een bananenrokje à la Josephine Baker. Waar we ook heen gingen, de routine bij het naar binnen gaan was steeds min of meer dezelfde: na een hele tijd wachten in de rij – variërend van twintig minuten tot een uur – liepen we door naar de kleedkamer, waar we ons ontdeden van de loodzware tas boordevol videobanden, schmink, kleren en zelfs een enkele fles drank die mijn vriendin altijd overal mee naartoe sleepte. Eenmaal binnen maakten we ter plekke een rondje en begroetten we alle mensen die we kenden. Op die manier inspecteerde Haydée het terrein. Na deze verkenningsfase maakte ze, zodra er een van haar lievelingsnummers werd opgezet, haar opwachting op de dansvloer.

Wanneer Haydée danste, kon je je ogen onmogelijk van haar afhouden. Naast haar was ik volkomen onzichtbaar, erger nog, maakte ik deel uit van haar uitgebreide gevolg, als een page of gezelschapsdier. Ik had me heel goed van die vrouw kunnen losmaken door weg te glippen tussen de als een autonome massa rokende en lachende mensenmenigte en mijn eigen versie te beleven van een feest waarin ik zelf de hoofdrol speelde, maar om een of andere onverklaarbare reden heb ik die vrijheid nooit genomen. Ik bleef elke avond aan haar ultrakorte rokken hangen, mezelf verwijtend dat ik niet ritmisch bewoog, dat ik geen enkele poging deed om iemand te leren kennen, dat ik niet genoot van de muziek. In die toestand doolde ik naast haar rond in de verschillende nachtclubs van Parijs.

De andere vriendinnen van Haydée, de meiden die met haar samenkwamen in de Rue Vieille du Temple en ook halverwege

de nacht opdoken in de clubs of op de themafeesten, waren al net zo broodmager als zij. Sommigen waren nog student en anders werkten ze op het gebied van film of theater, of ze produceerden culturele programma's voor de televisie, en hoewel ze gespreks- onderwerpen genoeg hadden, was er niets waar ze zo opgewonden van werden als nieuwe middeltjes om vochtophoping tegen te gaan.

Op welk moment begon ik geobsedeerd te raken met lijnen? Wanneer liet ik mijn gezonde onverschilligheid voor hoe ik eruitzag varen en droeg ik met mijn eigen onbehagen bij aan de collectieve psychose? Dankzij de fiets en de levensstijl waarin ik vijf weken lang door Haydée werd ingewijd en waarin geen plaats was voor een fatsoenlijke maaltijd, viel ik vrijwel ongemerkt af. Mijn broeken flodderden meer dan daarvoor en mijn gezicht zag er wat hoekiger uit in de spiegel, en toch was ik niet tevreden met die verandering maar wekte die een vreemde begeerte bij me op: ik wilde niet alleen minder dik zijn, ik wilde bij de bevoorrechte tak van de mageren horen. Het kon me niet schelen dat ik brede botten had en dat mijn 'Oaxaanse lichaamsbouw', zoals Haydée het noemde, al van jongs af stevig was geweest. Er zou voor mij vast ook een oplossing zijn. Iedereen die in dit soort zaken geïnteresseerd is, weet dat alcohol het eerste is wat je moet laten staan als je wilt afvallen, maar drinken dat die meiden deden! Je hoefde ze maar een nacht mee te maken, dan wist je het wel.

Bijna elke keer dat ik met haar uitging, dronk Haydée verschillende cocktails door elkaar, zonder stil te staan bij het aantal glazen of de euro's die ze eraan uitgaf, waarna ze razendsnel de top van de alcoholische roes bereikte, en niemand, zelfs ik niet, was in staat haar wedren naar de dronkenschap te stoppen, die meestal tegen halfvijf haar hoogtepunt bereikte. Gelukkig werd er bij de *afters* waar we naartoe gingen rum geschonken die zo smerig was dat zelfs zij die niet door haar keel kreeg, zodat ze na een paar uur dansen weer min of meer hersteld was en naar huis kon met de nachtbus, waarvan ze de route en dienstregeling uit haar hoofd kende. Het gebeurde een paar keer dat we Rajeev troffen als we thuiskwamen, die dan al bezig was met zijn prana

yoga en andere reinigende ochtendrituelen. Ik begrijp nog steeds niet hoe die twee zo lang bij elkaar konden blijven, afgezien dan van het feit dat ze elkaar bijna nooit zagen. Relaties zijn een mysterie, en ik vermoed dat mijn gebrek aan ervaring dat in mijn ogen alleen nog maar groter maakte.

Toen de zomer ten einde liep, kende ik al de helft van de Parijse kroegen. Volgens Haydée was het voor haar een buitengewoon intense vakantie geweest – en dan hoef ik het over die van mij niet eens meer te hebben! Mijn vriendin hield er een leverbreuk en een bankschuld aan over. Beide verhinderden haar maandenlang 's nachts de stad in te gaan. Zoals te verwachten viel, kon ze slecht tegen het gevoel opgesloten te zitten. Ze was snel geïrriteerd en maakte voortdurend ruzie met de arme Rajeev, die gewend was heer en meester te zijn in dat stille rijk van drieënvijftig vierkante meter. Ik zei bij mezelf dat het tijd werd om te verhuizen.

Inmiddels voelde ik me zo vertrouwd in de wijk waar Haydée woonde, dat het eerste wat bij me opkwam was om te reageren op de aanbiedingen die op de deur van de bakkerij waren geplakt: *Studio à louer, 12 m carrés*. Ik bezocht er minstens vijf. De meeste van die studio's waren vroegere *chambres de bonne* zonder badkamer of keuken. De twaalf vierkante meters waren er in werkelijkheid maar negen. Om bij de gemeenschappelijke douche te komen moest je veelal een verdieping naar beneden of een lange tochtige gang door. De enige studio met toilet die ik kon vinden, was een zolder met een laag, doorgezakt plafond, die de eigenares me met onverklaarbare trots liet zien. De zo vurig gewenste wc bevond zich in de keuken tussen de kachel en de koelkast, met slechts een gammele gordijnrail als afscheiding. De hospita opperde dat ik er wel een lap stof of een rolgordijn aan kon ophangen, voor als ik eens iemand op bezoek kreeg. Ik wilde geen genoeg nemen met zo'n hol. Alvorens mijn geluk te beproeven in een studentenhuus (begin september waren alle kamers beslist al vergeven) besloot ik gebruik te maken van een van de contacten waarmee ik in Frankrijk was aangekomen. Ik belde eerst Nicole Loeffler. Een vriendin van mijn vader had me haar nummer gegeven en me verzekerd dat ze eigenares was van

een appartementsgebouw. Met een beetje geluk zou ik een van die appartementen kunnen huren.

Madame Loeffler was op de hoogte van mijn komst. Onze gemeenschappelijke vriendin had contact met haar opgenomen toen ik uit Mexico vertrok, en ze wachtte al twee maanden op mijn telefoontje. Ze zei dat er op 29 oktober een woning vrij zou komen. Het ging om een *deux pièces* van dertig vierkante meter, met badkamer en in goede staat. Het enige wat ik hoopte, was dat de huur mijn beperkte budget niet te boven zou gaan. Mevrouw Loeffler ontving me bij haar thuis alsof ik een ver familielid was. Ze serveerde thee met amandelkoekjes. Ik had de hele dag nog niets gegeten en was bang dat ze het genotvolle gerommel van mijn ingewanden zou horen terwijl mijn mond haar verrukkelijke *financiers* verorberde: als ik al geen geld had om te eten, hoe zou ik dan de huur kunnen betalen? Dat is tenminste wat iedere achterdochtige Fransman zou hebben gedacht. Maar madame Loeffler – die in haar kindertijd ballingschap en de oorlog had gekend – trok mijn kredietwaardigheid geen moment in twijfel. Ze vroeg geen enkele vorm van garantie en eiste evenmin een borgsom. Toen we onze thee ophadden, ging ze met me mee om de *deux pièces* te bekijken die ze bereid was te verhuren tegen een prijs die voor mij aanvaardbaar was. En dus liepen we samen door de Rue du Chemin Vert naar de Boulevard de Ménilmontant, waar het gebouw stond. Het was aan het begin van de herfst en de bomen zaten nog vol groene en oranjekeurige bladeren. Dat was wat ik die eerste middag zag toen ik door het raam naar buiten keek. Achter het gordijn van bladeren strekte zich de immense begraafplaats uit. Dat landschap vond ik niet alleen geweldig, het leek me ook een gunstig teken. In heel Parijs had ik geen geschikter appartement kunnen vinden. Alle gebreken deden er niet meer toe. Het kon me bijvoorbeeld niet schelen dat er, met de winter voor de deur, maar één oude, aftandse radiator stond.

In november waren de bladeren die ik tijdens mijn eerste bezoek had gezien volledig verdwenen. De taxichauffeur laadde mijn vijf koffers uit, en terwijl Haydée ze netjes neerzette bij de deur van het gebouw, zocht ik in mijn agenda naar de code van

de ingang. Wat was ik gelukkig dat ik eindelijk mijn eigen ruimte had! Ik hield vanaf het eerste moment van dit gebouw, ondanks de geur van vochtigheid, ondanks het parket dat bij elke stap kraakte, en ondanks de ijzige wind die door de ramen met enkel glas het huis binnendrong. We moesten drie keer lopen om al mijn bezittingen boven te krijgen, want de trappen waren steiler dan normaal in een negentiende-eeuws gebouw.

‘O, mijn god!’ riep Haydée uit bij de aanblik van het vredige gravenlandschap, het enige wat er te zien was. ‘Met zo’n uitzicht ben je nog voor het begin van de winter depressief.’

Ik probeerde haar uit te leggen dat ik geen probleem had met graven. Ik had liever dat mijn burens extreem stil waren dan dat ze zich te buiten gingen. De kamer was voorzien van een bed tegen de muur, een klein bureau, een boekenkast en een onbruikbare open haard waarboven een grote spiegel hing. De rest van de woning – dat wat je optimistisch de woonkamer zou kunnen noemen – richtte ik in met twee in de wijk gekochte Marokkaanse kleden en een paar poefs. De badkamer was ongeveer zo groot als een kast. Achter een vouw wand bevonden zich de douche, de wastafel en de wc. De laatste gebruikten we allebei meerdere keren, niet als dieren die proberen hun territorium af te bakenen, maar omdat het die middag ijskoud was.